

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)

SSN Krzysztof Wesołowski

SSN Kamil Zaradkiewicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. D. i M. D. 1

przeciwko Bank w W.

o ustalenie i zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 31 stycznia 2023 r. w Izbie Cywilnej
w Warszawie,

zażalenia strony pozwanej

na wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 20 lipca 2022 r., sygn. akt I ACa 1651/21,

**uchyla zaskarżony wyrok i pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 lipca 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w sprawie z powództwa M. D. i M. D.1 przeciwko Bank w W. o ustalenie i zapłatę, na skutek apelacji obu stron od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 6 sierpnia 2021 r., uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zaskarżonym wyrokiem z 6 sierpnia 2021 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu w punkcie I oddalił powództwo w zakresie żądania głównego; w punkcie II zasądził

od strony pozwanej na rzecz powodów łącznie 129 201,05 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie; w punkcie III oddalił dalej idące powództwo w zakresie żądania ewentualnego; w punkcie IV i V orzekł o kosztach.

Apelacje od powyższego orzeczenia wywiodły obie strony.

Powodowie zaskarżyli wyrok w części oddalającej powództwo w zakresie żądania głównego oraz w części oddalającej dalej idące powództwo w zakresie żądania ewentualnego co do 61 456,23 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz w części zasądzającej koszty procesu tj. co do punktów I, III, IV i V; zarzucając przy tym naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 100 i w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. art. 233 § 1 k.p.c., naruszenie prawa materialnego, a to art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. z 2022 r., poz. 2324), art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego oraz w zw. z art. 353¹ k.c. poprzez jego błędną interpretację i niezastosowanie, art. 58 § 2 w zw. z art. 385¹ § 2, art. 385¹ § 2 k.c. poprzez jego zastosowanie, art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich poprzez wadliwą interpretację, art. 358 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie, a ponadto art. 358 § 3 k.c. przez jego niezastosowanie.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty powodowie wniesli o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt I poprzez ustalenie (stwierdzenie), iż umowa o kredyt hipoteczny z 24 kwietnia 2008 r. jest nieważna oraz zobowiązanie stron do zwrotu wzajemnych świadczeń z rozłożeniem spłaty świadczenia na 8 równych rocznych rat z terminem płatności do 31 grudnia każdego roku wraz z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, ewentualnie odroczenie terminu płatności o 6 miesięcy od daty wymagalności świadczenia na rzecz drugiej strony; ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku w pkt III poprzez zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów dalszej kwoty 61 456,23 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty; zmianę pkt IV wyroku poprzez uwzględnienie brakującej kwoty 17 zł i stosunkowe rozliczenie kosztów procesu przed sądem I instancji; zmianę pkt V wyroku poprzez

uwzględnienie dokonanie przez powodów zaliczki na opinię biegłego w kwocie 1000 zł i stosunkowe rozliczenie wynagrodzenia biegłego przed sądem I instancji; rozliczenie kosztów postępowania przed sądem I instancji stosownie do wyniku postępowania apelacyjnego, według norm przepisanych oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego.

Strona pozwana zaskarżyła wyrok w części zasądzającej od pozwanego na rzecz powodów łącznie 129 201,05 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie tj. objętej punktem II wyroku oraz nakazującej stronie pozwanej uiszczenie na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego we Wrocławiu 665,04, tytułem wydatków poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa, tj. objętej punktem V wyroku i zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c.. Strona pozwana zarzuciła ponadto naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c., art. 385¹ § 1 k.c., art. 56 k.c. w zw. z art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 69 ust. 3 pr.bank. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, art. 385¹ § 2 oraz art. 65 § 1 i 2 i art. 353¹ k.c. w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz w związku z motywem dwudziestym pierwszym dyrektywy 93/13, art. 405 w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c. poprzez przyjęcie, że roszczenie strony powodowej znajduje uzasadnienie w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu, art. 4 ustawy z 29 lipca 2011 r., o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 165, poz. 984) w zw. z art. 69 ust. 3 pr.bank. i art. 75b pr.bank, poprzez pominięcie skutków aneksu z 16 stycznia 2015 r. zawartego do umowy.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa także w zaskarżonej części oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, a także nakazanie stronie powodowej zwrotu całości wydatków tymczasowo poniesionych przez Skarb Państwa.

W odpowiedzi na apelację powodów strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację strony pozwanej powodowie wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej łącznie na rzecz powodów kosztów postępowania apelacyjnego.

W piśmie z 17 czerwca 2022 r. pozwana złożyła zarzut zatrzymania świadczenia, które w razie uwzględnienia roszczenia objętego powództwem przysługiwało będzie powodom od strony pozwanej, do czasu zaoferowania pozwanemu zwrotu świadczenia w postaci kwoty kredytu (w wysokości 935 000 zł) wypłaconej powodom, albo zabezpieczenia roszczenia o jej zwrot.

Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania sądowi I instancji z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy z uwagi na to, iż Sąd Okręgowy całkowicie błędnie zastosował art. 358 k.c. i na tej podstawie oddalił roszczenie powodów w zakresie nadpłaty powstałej w okresie dokonywania przez nich wpłat bezpośrednio w walucie obcej.

Sąd wskazał na wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia sądu I instancji, który najpierw szeroko rozwodzi się na temat uznania kredytu zaciągniętego przez powodów za kredyt złotówkowy w kwocie 935 000 zł z oprocentowaniem opartym o stawkę LIBOR, a następnie stosuje art. 358 k.c., a zatem przepis odnoszący się do zobowiązań wyrażonych w walucie obcej. Sąd I instancji nie wyjaśnił przyczyn zastosowania przepisu odnoszącego się do zobowiązań wyrażonych w walucie obcej, pomimo przyjęcia, że kredyt po wyeliminowaniu postanowień abuzywnych udzielony został w złotych i spłacany był w tej walucie. Sąd Apelacyjny wskazał, że art. 358 k.c. nie ma zastosowania w okolicznościach niniejszej sprawy, w której walutą zobowiązania są złote. Sąd Apelacyjny nie podzielił konstatacji o konieczności uznania kredytu za kredyt złotówkowy, z oprocentowaniem opartym o stawkę LIBOR. W ocenie Sądu przyjęcie takiego stanowiska prowadziłoby do nieuzasadnionej zmiany prawnego charakteru umowy, zaś kredyty indeksowane do obcej waluty nie są sprzeczne z prawem i jest to dopuszczalny rodzaj umowy kredytowej. Sąd Apelacyjny opowiedział się za dopuszczalnością zastąpienia niedozwolonych postanowień umownych regulujących mechanizm waloryzacji innym miernikiem o charakterze obiektywnym, tj. średnim kursem NBP. Dokonując oceny skutków abuzywności klauzul waloryzacyjnych dla możliwości trwania całej

umowy Sąd Okręgowy powinien zatem rozważyć możliwość zastosowania innego miernika wartości, w tym średniego kursu Narodowego Banku Polskiego.

Zażalenie na powyższy wyrok złożyła pozwana, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 386 § 4 k.p.c., polegające na bezzasadnym przyjęciu, że zachodzą przesłanki do uznania, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy. Pozwana wniosła o uchylenie w całości wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania co do apelacji strony pozwanej wraz z zasądzeniem od powodów na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania zażaleniowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na uwzględnienie.

Kognicja Sądu Najwyższego jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania orzeczenia kasatoryjnego czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c.

Oznacza to, że Sąd Najwyższy rozpatrując zażalenie weryfikuje jedynie, czy doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), bądź też czy miała miejsce nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.). Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia.

Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania przez ten Sąd materialnej podstawy żądania albo oceny merytorycznych zarzutów strony, przy bezpodstawnym przyjęciu, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97,

OSNC 1999 Nr 1, poz. 22 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36 i z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Braki w postępowaniu dowodowym i uchybienia prawu materialnemu popełnione w procesie subsumpcji powinny być w przyjętym w prawie polskim systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym.

Argumentacja Sądu Apelacyjnego i jego zalecenia co do dalszego postępowania nie potwierdzają nierozpoznania istoty sprawy w przedstawionym rozumieniu tego pojęcia. W istocie uchylenie orzeczenia Sądu *a quo* nastąpiło z uwagi na odmienną ocenę prawną Sądu drugiej instancji, zaś sama rzekoma sprzeczność uzasadnienia w pewnym zakresie nie stanowi podstawy, podobnie jak odmienna ocena prawna, do wydania wyroku kasatoryjnego. Odmienna bowiem ocena prawna, nawet jeśli łączy się z potrzebą poczynienia uzupełniających ustaleń, nie upoważnia do przypisania sądowi pierwszej instancji nierozpoznania istoty sprawy, a dowodzi jedynie, że - zdaniem sądu drugiej instancji - istota sprawy została rozpoznana nieprawidłowo. W takim zaś wypadku sąd drugiej instancji zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości i należycie zastosować prawo materialne (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 6 lutego 2018 r., IV CZ 108/17; z 13 lipca 2022 r., III CZ 270/22).

Sąd drugiej instancji orzekając na podstawie art. 382 k.p.c. zobowiązany jest naprawić dostrzeżone wadliwości i należycie zastosować prawo materialne. Taki stan rzeczy jest konsekwencją wspomnianego systemu apelacji pełnej, w której druga instancja ma służyć rozpoznaniu sprawy, a nie tylko środka odwoławczego. Wszelkie zatem nieprawidłowości dotyczące naruszeń prawa materialnego czy procesowego, poza wskazanymi w art. 386 § 2 i 386 § 4 k.p.c., powinny być, w systemie apelacji pełnej, załatwiane w postępowaniu apelacyjnym (zob. zamiast wielu postanowienie Sądu Apelacyjnego z 9 sierpnia 2016 r., II CZ 113/16). Druga instancja ma charakter merytoryczny, a nie wyłącznie kontrolny (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 lipca 2017 r., IV CZ 39/17 i z 28 sierpnia 2019 r., V CZ 47/19).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawił zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c. sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

ms